

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.09.2017, sp. zn. 25 Cdo 1734/2016, ECLI:CZ:NS:2017:25.CDO.1734.2016.1

Číslo: 15/2019

Právní věta: Advokát neodpovídá za škodu, jestliže na pokyn klienta, poučeného o možných důsledcích, zvolí z možných procesních strategií (kdy všechny nesou určitá rizika) tu, jež v důsledku okolností, které advokát nemohl předem znát ani ovlivnit, nevedla k úspěchu v soudním sporu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.09.2017

Spisová značka: 25 Cdo 1734/2016

Číslo rozhodnutí: 15

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Advokacie, Náhrada škody

Předpisy: § 24 odst. 1 předpisu č. 85/1996Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 7. 5. 2015, č. j. 22 C 275/2013-146, uložil žalovanému, aby zaplatil žalobkyni 483 102 Kč s příslušenstvím, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalovaný advokát jako zmocněnec žalobkyně podal dne 11. 8. 2009 u Okresního soudu v Olomouci neúspěšně žalobu proti nezletilým dětem na zaplacení 360 733 Kč s příslušenstvím, kterou se žalobkyně domáhala náhrady škody způsobené požárem na stavbě nemovitosti, jíž byla objednatelem. Oba nezletilí se v rámci šetření věci Policií ČR k zapálení objektu doznali, v řízení o náhradu škody ovšem žalobkyně neuspěla, neboť soud dovodil, že děti za škodu neodpovídají, protože v inkriminované době jim bylo 11 a 10 let a obě trpěly duševní poruchou, pro kterou nebyly schopné rozpoznat nebezpečnost svého jednání ani je ovládat. Žalobkyně považuje postup žalovaného, který zažaloval pouze děti a nikoliv jejich rodiče, za pochybení při výkonu advokacie a požaduje po něm náhradu škody. Soud posoudil věc podle § 420 a 422 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“), a § 16 a 24 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii (dále též jen „zákon o advokacii“), a dospěl k závěru, že žalovaný za škodu odpovídá. Jako předběžnou otázku posuzoval možnost úspěchu žalobkyně v původním sporu a dovodil, že žaloba proti rodičům by byla úspěšná, neboť vzhledem k rozumové vyspělosti dětí nad nimi rodiče zanedbali náležitý dohled. Soud dále vyložil, že mezi advokátem a klientem by měl panovat vztah oboustranné důvěry, tj. i důvěry v odbornou zdatnost advokáta. Podání žaloby pouze proti dětem nebylo v zájmu klienta, žalovaný si měl při své úvaze uvědomit, že soud nemusí shledat děti odpovědnými. Argumentace

žalovaného, že k rozhodnutí žalovat pouze děti došlo z důvodu hrozby hrazení nákladů řízení proti dalším osobám, pak vzhledem k procesní úpravě náhrady nákladů řízení postrádá podle soudu logiku. Soud neuvěřil tvrzení žalovaného, že zaměstnanec žalobkyně, řádně poučený o možnosti neúspěchu ve sporu, dal pokyn žalovat pouze děti, a dodal, že žalovaný na situaci nereagoval ani v průběhu řízení o náhradu škody, kdy ani v návaznosti na důkazní situaci (znalecké posudky ohledně rozumové vyspělosti dětí) nepodal návrh na přistoupení rodičů. Uzavřel, že žalovaný nepřiměřeně riskoval, zažaloval-li jen nezletilé děti, přičemž neprokázal, že by tak učinil na výslovný pokyn žalobkyně. Žalobě proto vyhověl.

2. Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 12. 11. 2015, č. j. 69 Co 265/2015-206, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Vyšel z části skutkových zjištění soudu prvního stupně, jež považoval za správná, zopakoval výsledky několika svědků a dospěl k jinému závěru o skutkovém stavu, totiž že žalovaný jednateli žalobkyně V. sdělil, že je možno žalovat děti a rodiče (celkem šest osob), doporučil s ohledem na spornou otázku zanedbání dohledu rodičů nad dětmi jako nejjistější žalovat je všechny, což ovšem klientka s ohledem na možné náklady řízení nechtěla a požadovala doporučení od žalovaného, vůči komu uplatnit nárok; žalovaný doporučil žalovat děti a po několika poradách tak na základě ústního pokynu klientky učinil. Po právní stránce pak odvolací soud věc zhodnotil jinak než soud prvního stupně. Dovodil, že žalovaný vzal v úvahu správná zákonná ustanovení a zaujal odpovídající právní stanovisko, které klientce zpřístupnil, tj. prezentoval jako nejjistější žalovat všechny možné odpovědné osoby a s ohledem na možné náklady řízení na žádost klientky doporučil žalovat spíše nezletilé děti. Podle odvolacího soudu nelze konstatovat, že by volba žalovat děti byla zjevně nesprávná, neboť z jejich věku nebylo možno dovodit, že by nemohly být za škodu odpovědné. Nedostatky dětí v psychické vyspělosti vyšly najevo teprve v průběhu zahájeného soudního řízení ze znaleckého dokazování, přičemž koncept odpovědnosti advokáta nelze brát jako odpovědnost za výsledek. Podle odvolacího soudu není rovněž jisté, zda vznikla škoda, tj. zda by žaloba proti rodičům byla úspěšná, neboť ti by se mohli zprostit odpovědnosti, pokud by prokázali, že náležitý dohled zanedbali. Úvahy soudu prvního stupně v této předběžné otázce považuje odvolací soud za nepřezkoumatelné. Konečně uvádí, že rozšíření žaloby na rodiče po vyhotovení znaleckého posudku již nebylo na místě, neboť v té době byl nárok již promlčen.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním, jehož přípustnost ve smyslu § 237 o. s. ř. dovozuje z toho, že odvolací soud se odchýlil od ustálené praxe odvolacího soudu. Vytýká mu, že dospěl ke skutkovým zjištěním, která nemají oporu v provedeném dokazování, napadá průběh dokazování před odvolacím soudem a dovozuje, že odvolací soud nevyhověl náležitostem na řádné odůvodnění rozsudku podle § 157 o. s. ř., neboť není zřejmé, jak a proč naložil s jednotlivými důkazními návrhy a jak jednotlivé důkazy hodnotil, resp. jak došel ke zjištěnému skutkovému stavu. Odvolací soud dostatečně nezdůvodnil, v čem byly závěry soudu prvního stupně natolik mylné, že bylo nutné jeho rozsudek zcela změnit a žalobu zamítnout. Vztah mezi advokátem a klientem podle jeho názoru nese rysy spotřebitelské smlouvy, jejíž obsah je vždy nutno vykládat ve prospěch spotřebitele (tj. zde dovolatelky). Jednatelé dovolatelky mají pouze technické vzdělání, proto se jako laik spolehla na odborné znalosti advokáta. Pochybení žalovaného spatřuje rovněž v tom, že ve věci náhrady škody proti dětem vzal bez vědomí klientky odvolání ve věci samé zpět, a znemožnil jí tak podat ve věci dovolání, přičemž už pouhé nepoučení klienta o možnosti podat dovolání je důvodem pro úspěšnou žalobu na náhradu klienta ze strany klienta vůči advokátovi. Navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, pokud nebude mít možnost sám o věci rozhodnout.

III.

Přípustnost dovolání

4. Vzhledem k tomu, že dovoláním napadené rozhodnutí bylo vydáno dne 12. 11. 2015, Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) postupoval podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 – srov. čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. – dále též jen „o. s. ř.“). Po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně je přípustné pro posouzení otázky odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou neúspěšností žaloby podle § 422 obč. zák. Dovolání není důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

5. Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatel uplatňuje jako důvod dovolání (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

6. Podle § 16 odst. 1 zákona o advokacii je advokát povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. Pokyny klienta však není vázán, jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským předpisem; o tom je advokát povinen klienta přiměřeně poučit. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení při výkonu advokacie je advokát povinen jednat čestně a svědomitě; je povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné.

Podle § 24 odst. 1 zákona o advokacii advokát odpovídá klientovi za újmu, kterou mu způsobil v souvislosti s výkonem advokacie. Advokát odpovídá za újmu způsobenou klientovi i tehdy, byla-li újma způsobena v souvislosti s výkonem advokacie jeho zástupcem nebo jiným jeho zaměstnancem než zaměstnaným advokátem; odpovědnost těchto osob za újmu způsobenou zaměstnavateli podle zvláštních právních předpisů tím není dotčena.

Podle § 24 odst. 2 zákona o advokacii se advokát nebo společnost odpovědnosti podle odstavců 1 až 3 zproští, prokáží-li, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na nich požadovat.

7. Úprava odpovědnosti advokáta za škodu v zákoně o advokacii je úpravou speciální, která nahrazuje obecnou úpravu odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníku. Odpovědnost advokáta vzniká při současném splnění několika předpokladů, jimiž jsou výkon advokacie, vznik škody a příčinná souvislost mezi výkonem advokacie a vznikem škody; existenci těchto podmínek ve sporu prokazuje žalobce (poškozený klient) [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. [25 Cdo 2007/2009](#), publikované v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu, C. H. Beck, (dále jen „Soubor“), pod C 9028]. Měřítkem správnosti poskytování právních služeb nemůže být bez dalšího úspěšnost ve sporu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2011, sp. zn. [25 Cdo 121/2010](#), Soubor C 10101). Podmínku, že výkon advokacie nebyl advokátem činěn řádně, je třeba posuzovat z hlediska § 16 zákona o advokacii (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2009, sp. zn. [25 Cdo 2992/2007](#), Soubor C 7850).

8. Úprava odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou při výkonu advokacie vyplývá ze zvýšených nároků, jež jsou na advokátní stav kladeny z důvodu vyšší míry rizika spojené s jejich činností a z důvodu nezbytnosti zajištění důvěry ve vztahu advokát – klient. Odpovědnost advokáta je v § 24 zákona o advokacii vymezena poměrně široce, má však svoje limity vyplývající z charakteru výkonu advokacie, a nastupuje proto až tehdy, pokud bylo prokázáno, že advokát nesplnil, resp. porušil svoji povinnost, kterou lze po něm s ohledem na ustanovení § 16 a § 1 odst. 2 zákona o advokacii důvodně očekávat, tedy zejména znalost právních předpisů, schopnost jejich logické a vhodné aplikace,

důsledné zastupování klienta, obstarávání jeho záležitostí podle smlouvy o poskytování právních služeb a provádění činností úzce souvisejících (např. úschova listin).

9. Jak vyplývá již z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, ze zjištěného skutkového stavu (jehož správnost není vzhledem k zákonným limitům předmětem dovolacího přezkumu, srov. § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 o. s. ř.) nelze dovodit, že by žalovaný pochybil způsobem popsáním v předchozím odstavci, tj. nebylo prokázáno, že by zjevně nesprávně aplikoval právní normy nebo opomenul normy pro věc rozhodné, popř. že by se dopustil zjevného pochybení faktického směru (např. promeškání lhůty, zmaření důkazu, apod.). V projednávané věci žalovaný advokát zvolil (po dohodě s klientkou a jejím řádném poučení) poněkud riskantní procesní strategii, která ač byla motivována úsporou na nákladech řízení, vedla v konečném důsledku k výrazné finanční ztrátě na straně klientky. Je třeba vzít v úvahu, že prakticky všechna soudní řízení nesou riziko prohry a nutnosti hrazení nákladů řízení, které nelze předem přesně odhadnout, natož objektivně vyčíslit a prezentovat klientovi, nelze tedy v tomto směru klást nepřiměřené nároky, jež by prakticky znemožnily výkon advokacie. Ze skutkových zjištění v posuzované věci vyplývá, že dovolatelka se na rozhodování o podání žaloby na náhradu škody za zapálení objektu aktivně podílela, bylo jí známo, že všechny v úvahu přicházející osoby nemusí být odpovědné, a pokud tedy budou žalovány pouze některé z nich, je tu riziko prohry spojené s povinností k náhradě nákladů řízení; rozhodla se proto uplatnit nárok jen vůči nezletilým dětem. Jak správně dovodil odvolací soud, nelze konstatovat, že by volba žalovat děti byla zjevně nesprávná nebo jednoznačně více riziková, než žalovat všech šest osob, jež by z hlediska § 422 obč. zák. mohly být shledány odpovědnými. Nelze tedy vytýkat odvolacímu soudu hmotněprávní pochybení v závěru, že není porušením povinnosti advokáta, který na pokyn klienta, poučeného o možných důsledcích, zvolí z možných procesních strategií (kdy všechny nesou určitá rizika) tu, jež v důsledku okolností, které advokát nemohl předem vědět ani ovlivnit, nevedla k úspěchu v soudním sporu.

10. Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden; přitom je vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud je povinen přihlídnout k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud se zabýval námitkami dovolatelky ohledně vad dokazování před odvolacím soudem a odůvodnění jeho rozsudku, neshledal však žádné vady, jež by byly takového charakteru, že by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí je zřejmé, z jakých důkazů (tj. z výpovědi žalovaného, svědkyně V., e-mailu ze dne 9. 2. 2009 a konceptu žaloby s ručně psanými poznámkami) dovolací soud došel k odlišným skutkovým zjištěním (a v jejich důsledku k jiným právním závěrům) než soud prvního stupně, podrobně popisuje i proces tohoto dokazování a hodnocení jednotlivých důkazů. Namítá-li dovolatelka, že odvolací soud nereagoval na poslední důkazní návrhy žalovaného (srov. protokol o jednání před odvolacím soudem ze dne 3. 11 2015, č. l. 200), tedy návrhy úspěšně protistrany, tak nelze dovodit, že by tato vada řízení vedla k nesprávnému rozhodnutí ve věci, a není proto důvodem pro zrušení napadeného rozsudku.

11. Konečně ani námitku dovolatelky, že se odvolací soud nevypořádal s jejím tvrzením, že žalovaný pochybil při výkonu advokacie i tím, že jí zmařil šanci využít další opravné prostředky, neshledal dovolací soud důvodnou, neboť předmětem původních žalobních tvrzení (a potažmo i vyjádření k odvolání) bylo pouze tvrzení o nekompetentnosti žalovaného z důvodu podání blanketního odvolání bez jejího vědomí, jakož i následné redukce tohoto odvolání pouze na výrok o nákladech řízení, přestože takový postup neměl dle názoru dovolatelky nárok na úspěch. Toto tvrzení postrádá argumentaci o příčinné souvislosti tohoto jednání se vznikem škody a odvolací soud jej proto správně na str. 13 odůvodnění svého rozsudku shledal bez významu pro posouzení žalovaného nároku.

12. Ze všech těchto důvodů je zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného

dovolacího důvodu věcně správný, Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.